

AZ UNITÁRIUS KÖZLÖNY

XLVIII. KÖTETÉNEK TÁRGYMUTATÓJA.

I. Költemények.

<i>Báró József</i> : Az én hitvallásom — — — — —	3
<i>Végh Mátyás</i> : Krisztus és a fenyőfa — — — — —	15
<i>Benkő József</i> : Én és a vonat — — — — —	54
<i>Izsák Domokos</i> : Új hangyavár épül — — — — —	54
A szépségek koronája — — — — —	65
<i>Lőrinczy Miklós</i> : A jó ember — — — — —	66
A gonosz testvérek — — — — —	87
<i>Lampérth Géza</i> : Husvétii ének — — — — —	73
<i>Simonyi György</i> : Mikor a lelkemben — — — — —	137
<i>Boros Elek</i> : Az iskola — — — — —	145
<i>Gyulai Pál</i> : Tanács — — — — —	177
<i>Dobai István</i> : Az én imám — — — — —	219
Istenkeresésem — — — — —	219
<i>Vári Domokos</i> : Dobai István unitárius lelkész emlékére	229

II. A vallás és erkölcs köréből.

<i>Keresztesi Dénes</i> : Sóhajok szigetén — — — — —	5
<i>Csifó N. László</i> : Bölcsesség igéi — — — — —	21
<i>Eliot—Lőrinczy D.</i> : A halhatatlan reménység — — — — —	53
<i>Zoltán S.</i> : A jó ember — — — — —	60
<i>Paterson—Kiss S.</i> : Jézus jelleme — — — — —	74
<i>V. Nagy Dénes</i> : Ima — — — — —	80
<i>Péter Rózsika</i> : Az oxfordi csoport mozgalom eszméi —	122
<i>Lőrinczy Miklós</i> : Egy próbatétel — — — — —	155
— — Titok — — — — —	177
<i>Halmágyi János</i> : Ima püspökbeiktató ünnepélyen — —	218
— — Jézus születése — — — — —	241

III. Egyházi élet.

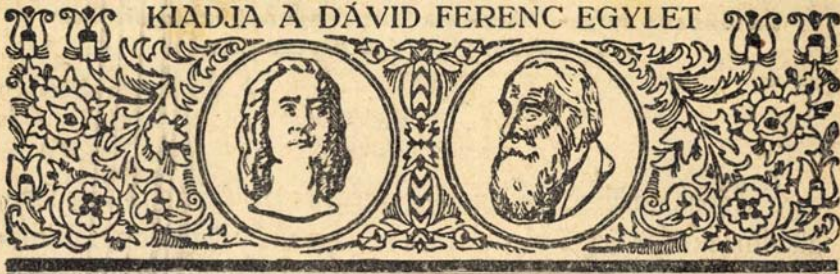
<i>Dr. Varga Béla</i> : Újévi köszöntés — — — — —	2
<i>Buzogány Kálmán</i> : Prófétáljatok — — — — —	4
<i>Kovács Lajos</i> : Alkotó munka a háromszéki körben — —	7
<i>Dr. F. e.</i> : Házavatás Szentivánlaborfalván — — — —	14
— — A bölöni nagy ünnepély — — — — —	16

XLVIII. évf. Cluj-Kolozsvár, 1938. január. 1. szám

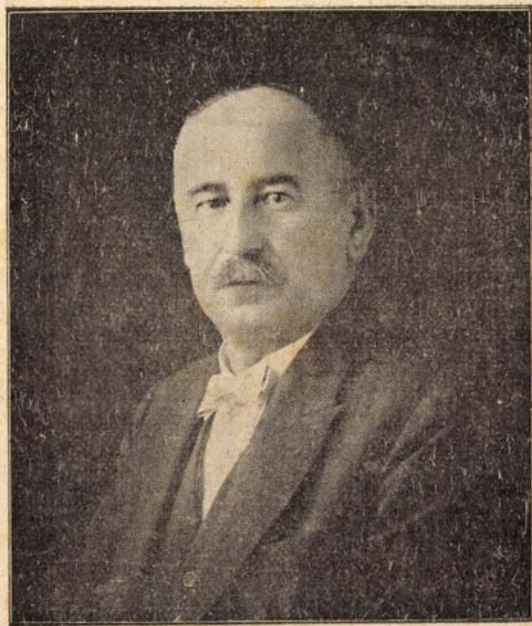
Cenzurat

UNTÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKOLCSOS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: DR. BOROS GYÖRGY.

Dr. Elekes Dénes.
(1879-1937.)

Lásd a 11. oldalt.

Kelemen János urnak
Galea Motilor. ig.

Sz. : 1/1938.

U. P.

Unitárius Püspöki Hivatal.

Cluj – Kolozsvár, 1938 jan. 1.

Újévi köszöntés**az összes anya-, társ- és leányegyházközségeinkben
és szórványban élő hiveinkhez.**

Mondom néktek : Amit könyörgésteekben
kértetek, higgyétek, hogy mindazt megnyeritek és
meglétszen néktek. *Márk 11 r. 24. v.*

Jézus intelme és tanítása szerint: feltétlen hit Istenben, alkalmazkodás az ő akaratához, lehet-e mélységesebb, lélekbe-
markolóbb program az újesztendőre? Unitárius egyházunk-
nak fenntartója, továbbfejlesztő ereje soha más nem lehet,
mint megingathatlan hitünk. Isten jóságában, igazságosságá-
ban és könyörületességében, ugy, amint ezt Jézus példa-
adó életéből tanuljuk. Lehet-e nagyobb újévi ajándék a lé-
lek számára, mint a biztos tudata annak, hogy mindnyájan
egyen-egyen és összesen Istennek, a mi Atyánknak munka-
társai vagyunk s, hogy Istennek tervei vannak velünk, ame-
lyekbe beleilleszkedni, amelyekhez alkalmazkodni az emberi
élet legfőbb tartalmát, létfeltételét adják.

Jobbat kívánni nem tudok, értékesebb újévi ajándékot
el nem képzelek, kedves unitárius testvéreim, minthogy erő-
södjék meg a Ti hitetek, mélyüljön el a Ti imádságotok,
hogy tudjatok igaz lélekkel, nyitott szívvvel közeledni a meny-
nyei Atyához, hogy minél többet törődjetelek lelketek épsé-
gével, tisztaságával, mert így lesztek az unitárius egyház
méltó tagjai, Jézusnak igaz tanítványai. A tiszta, erős hitű,
vallásos lélek az alapja és a forrása a szeretetnek, a jóság-
nak és minden elképzelhető emberi erénynek. Ez a lélek
fogja megtartani az unitárius egyházat, s ez fog megtartani
Titeket egyenként is.

Ebben a bizó reményben kívánok mindnyájatoknak
boldog újesztendőt.

Atyafiságos üdvözlettel:

Dr. Varga Béla,

egyházi főjegyző.

Az én hitvallásom.

Az oxfordi unitárius nemzetközi konferencia
visszhangja egy erdélyi unitárius faluban.

Hiszek az Istenben.

Én csak porszem vagyok. Csak parányi porszem,
E végtelenné nőtt világmindenségben.
Halandó testemben halhatatlan lelkem,
Ezt a drága kincset az Istentől nyertem.
Kinek a hatalma világalkotásban,
Főnsége tündöklök csillagragyogásban.
Éltető melege a napnak fényében.
Ott ragyog, ott van ő mindnyájunk szívében.
Benn a lélek mélyén ő a legfőbb érték;
Ő, az örök jóság, Ő az örök szépség.
Életem utain, — érzem, — hogy ő vezet;
Száz botlás után is megbocsát és szeret.

— — — — —
El nem hagyom soha ezt az Isten-kezet.

Hiszek a Jézusban.

Amire az ember kezdet óta vágyott:
Tőle tanultam a legszebb imádságot.
Tőle nyer a lelkem emelkedettséget,
Mikor hallom s élem a Hegyi beszédet.
Oly főnséges példa hitben, szeretetben;
Életet képzelni nem lehetne szebben.
Ünnep, mikor hallom evangéliumát,
Ott vagyok boldog a Jézus lábainál.
Példáját követni, legfőbb törekvésem.
Ő marad örökké legfőbb eszményképem.

Hiszek az emberben.

„Küzdelem a létért!“ Ez az ős vallása;
De van eszménye is — és van imádsága.
Ma tán oltárt rombol. Ledönti a régít,
De holnap hozzáfog, s annál szebbet épít.
A keresztény hitet bármily próbák ériék,
Hiszem, hogy fönmarad az igazi érték.
Hiszem, egykor fölér a tökély fokára,
Hol megérzi lelke: ez Isten országa.
Hol senki se lesz a másnak ellensége,
Mert más a vallása, vagy más nemzetsége.
Nem hull háborukban ártatlanok vére,
Béke lesz a földön, egyszer, világbéke,
Mikor minden népek tiszteletben tartják
A vallásszabadság dicső lobogóját.

Lehet, némelyeknek ez csak tűnő álom,
De én hiszem, s vallom. Ez a hitvallásom!

Báró József.

Profétájatok.

— Újévi gondolatok. —

Kezembe veszem a bibliát, olvasom Jézus félig dorgáló, de ugyanakkor önértetet keltő felemelő szavait; ti vagytok a világ világosságai.

Nézem a kis gyermekek várakozó arcát, a karácsonyi ünnepek hatása alatt, látom az édesapák és anyák hitsugarától ragyogó szemeit, önkéntelenül eszembe jutnak Balázs Ferenc önértetes szavai: az unitárius nép tömegének büntudata nincs.

Olvasom báró Wesselényi Miklósnak az őt köszöntő kolozsvári unitárius diákokhoz intézett elismerő nyilatkozatát: Tisztelem önöket és nagyra becsülöm iskolájukat és ezt vigyék el társaiknak . . . Önök már nevelésüknél fogva mentve vannak mindenféle babonától.

Fülembe csengnek Perczelné Kozma Flóra nőapostolunk bizalmat keltő szavai — ki arra volt büszke, hogy nem unitáriusnak született, hanem a lelki kényszer hatása alatt lett unitáriussá — ha valahol a világon valami felemelő történik, az észrevétlenül is az unitárius eszme diadalát szolgálja.

Mikor ezek a gondolatok lelkemet betöltik és Istenemet áldom, hogy unitárius vagyok, bekopog szobámba egy hívem — ki még kevéssel ezelőtt más vallásu volt — kölcsönös üdvözlések után elmondja, hogy Debrecenbe megy szüleit meglátogatni. Ragyogó arccal azt is elbeszéli, hogy mily nagy örömmel fogja szüleit meg testvéreit az unitárius vallás szépségeivel megismertetni s ha lesz unitárius istentisztelet, akkor elviszi arra őket. Lelki örömmel hallgattam vallásunk iránt megnyilatkozó öntudatos szeretetét s szükségesnek éreztem megismertetni vele történelmünk ama kimagasló eseményét, mikor 1569 nov. 20.-án Bazilius István kolozsvári unitárius papunk akkor, midőn Erdély az unitárius eszméknek már majdnem behódolt, fényes állását otthagytta, a nélkülözést és a gúnyt vállalva a szeretet jelszavával meghódította a nagy magyar Alföldet, sőt a Dunántúl nagy részét is.

Figyelmeztettem arra a tényre, hogy az unitarizmus a multban is a szeretettel hódított és ez nem legenda, amint szeretik állítani a történelmet nem ismerők. Fényes bizonyíték erre Pokoly József református történetíró megállapítása: míg a mieink a fejedelemtől mindig az unitáriusok megbüntetését kívánták, az unitáriusok arra kérték a fejedelmet, hogy ha legyőzettek, őket büntesse meg, de ellenfelüknek bántalmazása ne legyen.

Unitárius Testvérem, ki nem mentél keresztül lelkiküzdelen, mert születésednél és neveltetésednél fogva magaddal hoztad az unitarizmus tiszta eszméjét; kérdezlek az 1938 év kezdetén, gondoltál-e arra, hogy mily nagy kincset bírsz és tetél-e valamit annak érdekében, hogy ez a kincs, az unitárius eszme, a világ közkincsévé legyen?

Ezzel a gondolattal üdvözlöm minden unitárius Testvéremet és kívánok boldog újesztendőt,

Buzogány Kálmán.

Sóhajok szigetén.

Az amerikai partok közelében áll ez a sziget. Eredetileg másképp nevezték ugyan, de a hányt-vetett életsors akasztófa-humora a köztudatba így vitte át. A bevándorlók huzamos időn keresztül kénytelenek e szigeten tétlen várakozásban senyvedni, míg a közbiztonság feltételül szabott próbáját kiállva az áhi-tozott ujjvilág kapuja előttük kitérülhet. Aki csak egyszer is utazott valaha világéletében s barátságatlan, rideg várótermek-ben volt kénytelen vesztegelni célirányos, sürgős útja ellenére, az tudhatja, mit jelent a kényszerű vesztegzár egy félreeső, kopár szigeten.

Mennyi nehéz sóhajtástól terhes a levegő, mennyi békét-lenség keseríti az életet itten egy örökkévalóságnak tetsző hosszú vizsgálat alatt, a remény és aggodalom, a szerencse és sötét végzet lélekvesztőjén hanyattatva, míg egy hullám vélet-lenül partra dob — szegény vándora e földtekének — vagy talán nagyobb szerencsédre végérvényesen elsodor!

A puha kényelem karjain nevelkedett kényes természet, amelyik csodálkozni még nem felejtett el, elrémült képpel éb-redez a megdöbbenő valóságra: hát ilyen emberi sors is lehetséges?

Fájdalom, a sóhajok szigete még mindig áll, sőt egy idő óta határai boszorkányos módon kiterjedtek s gigászi méretek-ben kinyultak a végtelen tengerben. Széles, nagy földdarabok, egész világrészek jutottak zord klimája alá. Még a hajdani édenkert is, az a földsáv, hol egykor az emberiség bölcsője ringott, ma sóhajok szigetévé vált. „Mosoly országa” csak kép-zeletben, az operett színpadokon él. Valóságban jégmezőkön járunk s lelketrázó szomorúsággal érezzük, hogy „nevetés köz-ben is fáj a szív.” A sóhajok állandóan sűrű rajokban emel-kednek a földről, mint a tenger mély öléről felzavart sirály-csapat, egészen elsötétítve az égboltozatot s annak fényét el-veszítvén, fáradtan és erőtlenül hanyatlanak ismét vissza.

A tenger szárnyasainak is kell egy szilárd pont, a hullá-mokból kiemelkedő sziklahát, ahol nyugodtan állhatják a csap-kodó sötét vihart. A lélek szárnyainak kemény támaszt, erőt ad a hit. Hit a nehéz csöppeket felszárító, áldott napfényben, a virrasztó és soha nem szunnyadó Gondviselésben. Hit az ember jövőjében. Hihetetlenül erős, nagy dolgokra képes az ember e kincs birtokában. De fáradtan, koldusszegényen vonszolja keresztjét, ha e drága kincset elrabolták tőle. Kérdés tárgya se lehet, hogy ki bír el többet, az állat, vagy az ember. Nin-csen olyan állati nyers erő, mely azt a fájdalmat elviselni tudná, mit a sors, ez a gonosz mostoha az emberi léleknek kiosztott. Sulya alatt ez is bizonyára menthetetlenül összerop-panna, ha nem látná, nem érezné azt a megtartó sugarat, mely a legreimesebb éjszaka homályát is áttöri fényével.

Pusztá kitarítás dolgában is erősebb az ember. Évekkel ezelőtt egy angol versenyző fogadást tett, hogy a legkiválóbb versenylónál tovább bírja a gyaloglást. És megnyerte a fogadást. Valóban legyőzte a versenylovat, mert a külső erőn felül a belső értéket, a lélek erejét is számításba vette. Előre sarkalló hit nélkül nincsen győzelem, fennmaradás. Világhíres főmunkában az írói meglátás is azzal érvel, hogy az ősmagyarság utolsó pogány ellenállása a hódító kereszténységgel szemben azért omlott össze, mert az új mozgalomnak hite volt, míg a nemzeti hagyományt védő pogányok, — bár szilaj erejükkel egy félvilággal dacolhattak volna, — magukba roskadva, elsötétült kebelükkel állottak a morajló tenger partján.

A mai kornak különösen szüksége van a hitre. Mert vigasztaló, fölemelő ereje van. Mert építeni, alkotni képes s a romboló szellem karjait lefogja.

Szükségünk van arra a kézre, mely a mennyei lajtorját földre nyujtva fölfelé segít. De nincs szükségünk a vallási képzelet féktelen tulhajtására, mely egy másik veszélybe, tétlen álmodozásba dönt, mely eszelős módon mindig az eget fürkészi, vakká tesz és kihuzza lábaink alól a földet. A való élettel mindig számolni kell. Követelményeit büntetlenül ignorálni, elhanyagolni nem lehet. Különben úgy járhatunk, mint az a francia csillagász, (Tycho de Brahe) aki éjjeli utján a csillagok járása szerint akart eligazodni s megparancsolta kocsisának, hogy hajtson arra, amerre a göncölszekeérének rudja látszik. Mikor így mentek árkon-bokron keresztül, végül is egy mély árokba zuhantak. „*Jó Uram*“, — szólt a kocsis, zuzott tagokkal nagy nehezen feltápáskodva — „*lehet, hogy az égen jól kiismered magad, de itt a földön bolond vagy*“.

Szines légvárak építése, „kancsalul festett egekbe“ néző ábrándozás még egy népet sem tett nagygyá, boldoggá. Az égnek magasságát csak úgy érhetjük el, ha a földet megbecsüljük s rajta leszünk, hogy minden kopárság felviruljon. A feladat nem könnyű azon a kicsiny nyelvszigeten, hová sorsunk vetett. Az óvilág elmerült mögöttünk, az újvilág kapui még mindig zárva vannak. A vér- és kulturközösség egymásra utaló parancsát annál inkább kell éreznünk, minél dühösebben nyaldossák a gyűlölet hullámai partjainkat. Örökös sópánkodás ép úgy nem vezet célhoz, mint a vérmes remények, tervek kovácsolása.

Nehéz időkben nagyobb éberség és buzgalom kívántatik. Fenyegetheti termésünket a zivatar, azért a munka meg nem állhat. Az írás szerint „aki a szelet nézi, az nem vet s aki a sűrű fellegre tekint, az nem arat.“ Amit a jelen megtagad, azt a jövő — erős kitarással — bizonyára nem fogja elperelni tőlünk. Fárasztóan nehéz az előrejutás. Sok a mesterséges akadály. De megyünk a küldetés nagy célja felé. A betlehemi csillag biztató fényt hint előnkbe. Sóhajok szigetén ülve nem

feledjük a tanítást a száraz ágon hallgató, csüggedt madárról. Nem feledjük az ígét s a napok bántásai között a türelmetlen zaklatásra: meddig ültök? mire vártok? — a kapukra nézünk az apostol hitével válaszolva: „*Uj eget és uj földet várunk, melyben lakozik az igazság*“.

Keresztesi Dénes.

Alkotó munka a háromszéki egyházkörben.

Utóbbi időben, már hivatásból kifolyólag is az eddiginél nagyobb figyelemmel kísérjük az egyházközségek életét. Nem titkolhatjuk el az örömet, melyet tárgyilagos szemlélődés közben a megmaradás és fejlődés érdekében a háromszéki egyházkörben a megújulás képe okoz. Látjuk a sokszorosan megszapordított munkát és a védelemre való hathatós felkészültséget, mely a kisebbségi sorssal együtt jár. Megnyugvással tapasztaljuk a kötelességtudat fokozódó erejét mely a belső emberek részéről a hívekkel szemben megnyilvánul.

De nem kisebb örömet okoz népünknek unitárius hitünkhöz és unitárius egyházunkhoz való őszinte ragaszkodás is. Ha még mindig találkozunk is egyeseknél közönnyel, sőt meg nem értéssel is; ha meglepetésekben is van részünk, mert talán éppen abban csalódunk, akibe nagy bizalmat helyeztünk, egészben véve a sok nyomorgatás és gyötörtetés ellenére is aggodalomra nincsen ok. Olyan egyháztag, aki unitárius hitét és unitárius egyházát elhagyná s ezzel hitbuzgó elődeit és a saját multját megtagadná, Istennek hála kevés akad. S ha akad, rendszeren megbánja és keservesen megsiratja könnyelmű lépését s nem egy el nem titkolható módon visszakiváncozik a megtagadott hittestvérek közé, viszont egyházunk és hitünk iránt az érdeklődés nő.

Aki csak valamennyire is értelmes, gondolkozni szerető, művelt embernek tartja magát, tudja, hogy az unitárius vallás a legtisztább vallás, melyet olyanok is vallanak, akik más felekezethez tartoznak s tudja azt is, hogy aki az unitárius egyháznak hátat fordít, az önmaga állítja ki magáról a szegénységi bizonyítványt s bizony nem egy esetben kiteszi magát azok gunyolódásának és lenézésének, akik közé lépett. Láthatjuk, hogy ahol erőszakkal, elfogultságból vagy egyéb okból kényszerítenek némelyeket az unitárius vallás elhagyására, milyen erős ragaszkodás nyilvánul meg hitünk és egyházunk iránt. A vallásos gondolkodás tisztasága és igazsága ellen lehet támadást intézni, de a vallásos meggyőződés erejét a lelkekből kiirtani nem lehet.

Nagyon értelmetlen és öntudatlan ember az olyan, aki hitbeli jobb meggyőződése ellenére hitét és egyházát könnyelműen megtagadja s gyarló lépésével egyházilag a régi gyászmagyarokhoz hasonló nevet szerzi meg a maga számára.

De nemcsak hü és odaadó ragaszkodással viseltetnek hiveink unitárius egyházunkhoz, hanem fokozódó hitbuzgósággal és áldozatkészséggel dolgoznak az egyházi élet belső és külső megerősítésén is. E tekintetben elég lesz egy futó pillantást vetni a főbb dolgokra, melyek a világháború utáni időben az egyes egyházközségekből létrejöttek s megújulási és megerősítési törekvésekről beszélnek.

Az egyházkör körletében levő 10 egyházközsége közül ötben felekezeti iskola van. Kettőben 3, kettőben 2, egyben 1 tanerővel. A két-három tanerővel bíró iskolában a 4-ik tanerőt eddig csak azért nem lehetett beállítani, mert a miniszterium még nem engedélyezte. A felekezeti iskola fontosságát nem szükséges magyarázni. De látni kellene közelről mindenkinek azt a ragaszkodást és sokszor szinte erőt meghaladó áldozatkészséget, melyet a hivek szegénységük ellenére is a felekezeti iskola érdekében kifejtetnek.

De egyéb tekintetben is megújulás és fejlődés tapasztalható az egész vonalon. Nincs egyetlen egyházközség, melyben az alkotó szellem meg ne nyilatkozott volna, amióta kisebbségi sorsban vagyunk. *Sepsiszentgyörgyön* nemsokára a háború befejezése után önálló imaházat létesítettek, hogy hiveink saját otthonukban imádkozhassanak. *Nagyajtán* a község kellős közepén, a legszebb helyen egy több holdas, igen értékes telken iskolahelyiséget és énekvezér-tanítói lakást vásároltak. Előbbit a legmesszebbmenő kívánalmaknak megfelelő módon átalakították, mintaszerű munkateremmel s egyéb iskolai eszközökkel felszerelték. A Nőszövetség és Ifjusági Kör nagyobb szabású összejövetelekre is alkalmas helyiséget szerzett, alakított át és rendezett be. *Brassóban* közelebről szentelték fel a sok viszontagság között épült templomot, belső emberi lakásokat, hivatalos helyiségeket stb., hogy sok bolyongás és nyugtalanság után a rohamosan fejlődő egyházközség minden szervének nyugodt othona legyen. *Kökösben* pár év előtt új iskolát építettek és rendeztek be. *Sepsiszentkirályon* a kulturház készen van és felavatásra vár. *Árkoson* az ujonnan épült és kitűnően felszerelt iskola mellett a kulturház szintén fedél alatt van s már készülnek jövő évi felavatására. *Sepsikőröspatakon* az unitárius és református hivek közösen építenek kulturházat, amit nemsokára befejeznek. *Kálnokon* az egészen újjászületett egyházi élet nagy lendületet mutat és minden előkészületet megtett arra, hogy a tavaszon a műemlék jelleggel bíró ősi templomot nagy áldozattal megújítsa s amellet a hivek áldozatkészségéből és közadakozásaiból az egyházközség anyagi helyzetét szilárd alapokra fektesse és fejlődését biztosítsa. *Szentivánlaborfalván* pár hét előtt avatták fel az immár nagyon szükséges, ujonnan épült lelkészi lakást, miután a kulturterem már korábban elkészült. E lelkészi lakás felépítésével a háromszéki egyházkörben a belső emberi lakások mind jókarban vannak. *Bukarestben* is

12 esztendőre lelkészi lakást és irodahelyiséget biztosítottak, hogy a szervező munka annál eredményesebben folyjon. *Bö-
lönben* a felekezeti iskola céljára épült épületet a háboru után az állami iskola céljára foglalták le. Ma is abban van elhelyezve az állami iskola. Az egyházközség a felekezeti iskolát egy másik nagyobb épületben helyezte el, amely szintén tulajdonát képezte, azt átalakította és berendezte. Két héttel ezelőtt pedig a felekezeti iskola melletti telken ujonnan épült kulturházát avatta fel olyan nagyszabásu ünnepély keretében és lelkes hangulat mellett, ami határtalan örömmel töltött el minden résztvevő unitárius szívet.

E kulturházavatással kapcsolatban külön is meg akarunk emlékezni a bölöni egyházközségről. A háboru előtti időben a bölöni egyházközségnek nagy hire volt tekintélyes vagyona és hitbuzgósága révén. 1200 hold erdő, 500 hold szántóföld, 250.000 koronát meghaladó készpénz volt a birtokában épületei mellett. Alapítványokat tett a székely unitárius ifjúság tanulásának elősegítésére s a hiveket anyagilag nagy mértékben támogatta. Az egyházközség fenntartásához a hivek alig járultak valamivel. El is szoktak attól, hogy az egyházközséget a hiveknek kell fenntartani. A világháboru azonban az egyházközség életében is nagy változást hozott. Az agrárreform következtében 40 hold erdő, alig 30 hold földbirtok maradt; a készpénzt a pénzbevéltetés, később a konverzió s egyéb költségek, különösen pedig a felekezeti iskola csaknem egészen felemészttette. Az egyházközség és iskola fenntartásáért a hivekhez kellett forduljon, kik azelőtt az egyházközségtől maguk élveztek támogatást. Eleinte nehezen ment a dolog s bizony a nem remélt változás nemcsak anyagilag rázkodtatta meg az egyházközséget, de jó hírét-nevét is sok tekintetben megtépásztta. A különben erőslelkű unitárius hivek rendre mindjobban megbékültek a helyzettel, mindinkább belátták, hogy a kisebbségi sors nehézségei között igazi egyházi életet csak a hivek áldozataival lehet élni. Eleinte megadóztatták magukat a felekezeti iskola fenntartásáért. Később visszaállították a belső emberek részére a szemes képét, amit az egyházkörben csaknem mindenik egyházközség megtett. Lassanként az egyházi élet rendes kerékvágásba kezdett jutni s biztatóan haladt előre a megújulás útján.

Utóbbi időben örömmel tapasztaltuk, hogy a Nőszövetség vezetése jó kezekben van s tagjai lelkes és eredményes munkát fejtenek ki. Nagy részük volt a kulturház létesítésében, de buzgó munkásságukat hangosan dicséri a templom körüli sok virágágyás és azok mintaszerű gondozása, aminek alapja és kerete már elő van készítve a kulturház előtti téren is.

Az Ifjúsági Kör az ágilis énekvezér vezetésével szintén résztvevő áldozatokkal és munkával a kulturház megteremtésében. A kiválóan képzett s nagy és értékes irodalmi munkásságáról ismert lelkész, aki elsőrendű gazda is, egyéni súlyával

és tekintélyével mozdította elő az építkezést s tette lehetővé a befejezést. Általában az egyházközség tagjai kivétel nélkül osztoztak a kulturházavatási örömben s alig hiányzott valaki az ünnepélyről és közebédről, ami azt mutatja, hogy szorosán állanak immár a bölöni egyháztagok is egymás mellett az egyházi életben.

De mutatja azt is, hogy a bölöni unitárius egyházközség is elérkezett ujjászületése pillanataihoz s régi jóhírnevének visszaszerzésére a hívek buzgósága utban van. Akik azelőtt a nagyvagyonu egyházközség jótéteményeiben természetszerűleg részesültek, mindinkább kezdik belátni, hogy az egyházközség s abban a felekezeti iskola fenntartása, jövőjének biztosítása, a kisebbségi sorsközösség tudatának kiépítése egyházas buzgóság és egyéni áldozathozatal által reájuk és utódaikra vár. Most a szegénnyé lett egyházközség gondokkal övezett fontos érdeke kell, hogy kitermelje azt a gazdag lelki és anyagi erőt, mely a hívek lelkében, hitbuzgóságában, egyházhoz való ragaszkodásában, fajszeretében a jelek szerint bőven van elraktározva.

Mi bízunk benne, hogy miként az egész egyházkörben a megújulás szelleme a megmaradás és megerősödés érdekében folyamatban van, úgy a tekintélyes lélekszámú bölöni egyházközségben is az unitárius hit ereje a régi hírnév és tekintély visszaszerzésére mind jobban megnyilatkozik. Bizunk benne, hogy az egyházközségi vezetők egyetértő munkája, a presbiterek felelősségteljes kormányzása a D. F. Egylet alakulatai: a Nőszövetség fáradhatatlan tevékenysége, az Ifjúsági Kör egészséges irányban való szervezkedése s általában az összes egyháztagok hitbuzgó élete újból biztosítja azt a vezérszerpet, melyre az egyházközség hivatva van. Bizunk benne, hogy az akadályok nem fognak örökké tartani s rövid idő alatt megszületik az a jobb belátás, amely a dolog természetéből kifolyólag az egyházi és egyesületi munka támogatására önként jön az egész egyházban.

Az eddig tapasztalt nagyarányu munka és mélyen fekvő hitbuzgóság szép reményekre jogosít a háromszéki egyházkör történetében s megerősíti azt a hitünket, hogy megfelelő szellemi irányítás mellett a templomlátogatásban még mindig észlelhető fogyatkozást is mielőbb el fogja tüntetni.

Kovács Lajos.

HARMONIUMOK

I ORGONÁK

templomi, iskolai, énekkari és házi használatra, minden nagyságban.

új művek, orgonajavítások, átépítések.

WEGENSTEIN L. FIAI, Orgona- és Harmoniumgyár

Timişoara, Ill., Bul. Mihai Viteazul 30.

Alapítottatott 1888. — Jutányos árak, ajánlat díjmentesen és kötelezettség nélkül.

Dr. Elekes Dénes.
(1879—1937.)

Villámcsapásként hatott a hír, hogy Dr. Elekes Dénes a székelykereszturi főgimnázium felügyelő gondnoka megszűnt élni. Hát lehetséges ez? Hiszen Dr. Elekes Dénesben mindenkor a törhetetlen erőt, az elszánt akaratot, a soha meg nem hátráló tervező embert láttuk, aki dacol minden hatalmával az időnek és a mulandóságnak. És mégis igaz a hír. A közélet munkás bajnoka, aki egyházunk és Udvarhely vármegye s tuzás nélkül mondhatnók, kisebbségi magyar ügyünk minden megnyilvánulásában tevékeny részt vett, ma nincsen az élők között. Beszédes ajka elnémult, bizalmat sugárzó szemei bezárultak, munkás kezei lehanyatlottak s egész testén a koporsó hatalma vett erőt. Ime, így mulik el a világ minden dicsősége... Itt a temetőben, a többi hideg sírok között eszembe jut az elhunytak pályafutása, forró, küzdelmes és sikerekben gazdag élete. Lelki szemeim előtt megjelenik a tanuló ifju, aki Siménfalváról, a Nyikó vidéke egyik derék falujából a szerető szülők szívetől a gimnáziumban táplálja lelkét a vallás és tudomány igéjével. Látom az ifju férfiut, aki a társadalomban tekintélyes helyet küzd ki a maga számára, amint családot alapít s amint a közélet terén munkálkodik. Az egyháza iránt való szeretetét, magával hozta erre a világra. Kora ifjuságától fogva az egyházi életnek egyik törhetetlen munkás fia volt. Hogy mit tett ezen a téren, különösen a székelykereszturi főgimnázium érdekében, ezt megbecsülni nem a röpke pillanat, hanem csak a történelem tudja. Az egyház csak hálával gondol nagy fiára, aki oly nagy szeretettel zárta szívébe minden gondját.

Az egyház iránt való szeretetével egyenlő volt a székely nép iránt való szeretete. Jól ismerte a székely nép örömét, bánatát, vágyait, reménységét: egész lelkét. A székely nép nótáit, költészetét senki sem ismerte jobban nálánál. Vidám, költői lelkével szerette az életet. A kolostori elzárkózottság távol állott lelkétől. Szerette mindazt, ami magát az életet jelentette. S most midőn meghalt az indiai Nobel díjas költőnek: Rabbindranath Tagorenak szavai jutnak eszembe: „És mert szerettem az életet, tudom, hogy szeretni fogom a halált is”. Talán a halált is, amely szintén egy nagy titok, olyan, mint maga az élet, azzal a szeretettel ragadja meg, mint magát az életet.

E bucsuszavak az elköltözöttnek szóllanak. Élete, tevékenysége hirdetik alkotó munkásságának dicsőségét s példára serkentik a még élő és ezután felnövekvő nemzedéket!

Kovács Dezsőné.

Szomoruan sűrke esős decemberi napon kísértük utolsó útjára a házsongárdi temetőbe özv. Kovács Dezsőné. A kolozsvári Unitárius Nők Szövetsége őszinte gyásszal tette ravatalára szerény virágait és mindig hálával és kegyelettel fogja őrizni emlékét. Mert ez a kiváló, a szó legigazibb értelmében erdélyi mentalitású katolikus asszony, kezdet óta meleg érdeklődéssel kísérte Szövetségünk munkáját. Ahányszor csak hozzáfordultunk, mindig kész örömmel állott szolgálatunkra, jó tanáccsal, buzdítással, ha kértük, előadással. Különösen az erdélyi leányok sorsát hordta szívéen. Utolsó éveiben, midőn súlyos betegsége szobához kötötte, akkor is azzal foglalkozott, hogy cikkeivel serkentse leányifjúságunkat a mai viszonyok között több előhaladást ígérő gazdasági pályák választásaira.

Halála az egész erdélyi magyar asszonytársadalom gyásza. Adja a Mindenható, hogy szelleme közöttünk maradjon s ihlesse mindenkor vezetőinket, hogy az általa mutatott uton haladjunk előre!

Szilassy Tóth Vilmos. (1865—1937.)

Hullnak, hullnak, egyre hullnak,
Színe, lángja a magyarnak.

A régi gárdának egyik nemes alakja, a székely sokoldalu tehetség egyik kiváló példája, nevelésügyünknek egyik derék harcosa november hó 23-án a borongós őszi köddel elköltözött mi tőlünk egy magasabb világba. S hogy elment, azóta látjuk azt az ürt, amelyet hátrahagyott, de azt a gyönyörű munkatert is, amelyet olyan nagy lelkesedéssel és hozzáértéssel betöltött.

Kis diák koromban láttam először. Szép, daliás alak volt. Ajkán mindig ott lappangott valami jóízű tréfa. Az életet szerette, mert hivatását teljesen betöltötte. Neki a nevelés munkája s az énekvezéri tisztség nem volt teher, mert hivatására mindenképpen fel volt készülve. Tanulmányait Abásfalván kezdette, ahol született s ahol édes apja: Tóth Zsigmond kántortanító volt. A gimnázium négy alsó osztályát Székelyudvarhelyen, a tanítóképzőt pedig Székelykereszturon végezte, mely intézet annyi kiváló erőt adott a magyar tanügynek és az unitárius egyházi életnek.

1884-ben választották meg énekvezér-tanítónak Szent-ábrahámra s itt teljesítette nemes, lelkesedéssel és az igazi te-

hetség odaadásával és szeretetével a népnevelés magasztos hivatását nyugalomba vonulásáig. Sokoldalu tehetség volt. A zene csaknem minden ágában otthon volt, szépiró, rajzoló, festő volt egy személyben, amellett a kertészethez és gazdálkodáshoz is értett. Már 1886-ban jól szervezett ifjusági egyesület és kitűnő dalárda tesz tanubizonyságot erejéről és népnevelő munkásságáról. Az iskolában a tanulás iránti vágyat fel tudta ébreszteni. Ezt bizonyítja az a tény, hogy tanítványai közül rendkívül sokan közép- és felsőbb iskolai tanulmányokat folytattak. Valóban Szentábrahám azok közé a falvak közé tartozik, melyből a legtöbb tanult ember került ki. Ez a tény a falu veleszületett hajlandóságai mellett a kitűnő tanítónak is az érdeme.

Egy időben divattá lett az iskolák államosítása. Tóth Vilmosból is állami tanító lett. Ez a körülmény azonban egy cseppet sem befolyásolta egyházas buzgóságát. Isten nemcsak jó szívvvel, hanem helyes ítélőképességgel is megáldotta. *Ugy szolgálta az állami iskola ügyet, hogy Isten iránt való kötelességét sem hanyagolta el.* Az egyház iránt való szeretete sohasem lankadott. Az a helyes meggyőződés uralkodott benne, hogy igazi jó állampolgár csak az lehet, aki egyházának is hűséges fia. A vallás kihat az emberi tevékenység egész területére s belőle származik minden szép, minden jó és minden nemes.

Tóth Vilmos nyugalombavonulása után sem sülyedt tétlenségbe. A székely népművészet remekeit kutatta, tanulmányozta és gyűjtögette, érdekes szép falusi történeteket írt. A Magyar Nép című néplapban sok szép népdal jelent meg az ő gyűjteményéből.

Az unitárius-népnevelés egyik legértékesebb alakja múlt el vele. Emlékét szeretettel áldják tanítványai, barátai, bánatos özvegye és a székely népművészet kedvelői. B. P.

Ifj. Vernes József.

1937 december hó 7-én, 47 éves korában következett be elhunytá; váratlanul jött és igen fájdalmasan érintette minden jó ismerősét. Családján kívül, amelynek pótolhatatlan, melegszívü feje és gondozója volt, érzékeny és nagy vesztesége a kolozsvári unitárius egyházközségnek is, mert igen értékes, valóságos lelkületű és egyházához ragaszkodó tagját veszítette el benne, aki a kolozsvári unitárius egyházközség iskolaszékének is egyik érdeklődő tagja volt. Rokonszenves egyéniségén, jellemének és lelkületének több nemes vonásán kívül, amelyek között nem utolsó az öreg szülők iránti hálás szeretetből és tiszteletből fakadó példásan gyöngéd gondoskodás, életének egyik nevezetes tanulsága az, hogy miként lehet valakinek egyszerűbb sorsban is, lelki finomsággal és műveltséggel, magá-

nak és állásának becsülést, tekintélyt és elismerést szerezni. Ez a tanulság szinte isteni gondviselésszerűnek látszik annak tudása és mérlegelése által, hogy ő azt az ipari foglalkozást, amely neki kenyeret adó élethivatása volt, nemcsak a gimnáziumi érettségi vizsgának sikeres letétele, hanem 3 évi egyetemi jogi év lehallgatása után választotta életpályájául a megváltozott helyzet és körülmények bölcs és helyes mérlegelésével.

Váratlan hirtelenséggel, aránylag elég fiatal korban bekövetkezett halálát a világháboruban szerzett szivgyengeség okozta.

A csendes hősiességgel megküzdött „nemes harc” után emléke áldott, nyugalma csendes legyen és találja meg jutalmát az örök jutalmazás honában.

—i —y.

Házavatás Szentiványlaborfalván.

Szentiványlaborfalva egyike a távoleső és kevés lélekszámmal bíró egyházközségeknek. Neve leginkább arról ismeretes egyházunknál, hogy itt született Berde Mózes és innen származnak az egyháznál nevezetesebb szerepet betöltő Szentiványiak.

Mindemellett az alig 190 lélekszámmal bíró egyházközség úgy látszik említésre méltó kitartással munkálkodott e nehéz viszonyok között is haladása érdekében.

Ezelőtt három évvel építette meg a D. F. Egyleti termét, régi magyar díszítéssel ellátott szinpaddal berendezve. Ezelőtt két évvel nyílt meg a magyarság érdekét előmozdító „Hangya”-szövetkezet, melynek létesítésében és irányításában éppen az unitárius lelkész viszi a vezérszerepet.

Ez évben pedig nov. 8-án ünnepélyes keretek között adták át rendeltetésének ujonnan épült, rendkívül izléses kivitelű és praktikus beosztású lelkészi házát, amely mindamellett, hogy az egyházközség költségvetésében 25.000 lejből kellett volna felépüljön — a lelkész kitartó fáradozása folytán 80.000 leit meghaladó adományokból épült fel és bármelyik egyházközségnek diszél szolgálat.

A házavató ünnepély az egész vidékből összesereglett közönség előtt zajlott le.

Szent-Iványi Sándor teol. tanár egyh. kiküldött tartotta házavató beszédét, amelyben meghatóan ecseteli hitünk erejét. Megéreztek a beszéd hatása alatt, hogy a tudománynak semmiség hegyeket szétrobbantani, városokat emelni vagy sülyeszteni — a bibliai Jerikó falai legendás szétrombolásához képest, vagy a vöröstenger hullámainak szétválasztásához képest — mégis akiknek kebelében erős hit lakozik, azoknál eltűnik minden lehetetlenség.

Az ünnepély fényét emelte Dr. Lőrinczi István a papiház

céljáról mondott előadása, Továbbá Dancs Pál énekvezéri szereplése és Gazdag Miklósné igen kellemes szólóéneke.

Végül a lelkész megható szavakban mutatott reá arra, hogy mikor ő a lelkészi pályára indult, akkor misszióját valahogyan a lelkek és szellemek kiépítésében vélte megtalálni, de ugylátszik, hogy a lelkészi misszió vagy a lelkész kritériuma inkább a házak építgetésében kell mutatkozzék, a többi másodhelyre kerül. Így a jó lelkipásztor ma inkább csak jó pallér, mert építeni tudott. Ezekután a lelkész megköszönte a nemes adakozóknak segítségét, kiemelvén közölük az önzetlenségéről és nemeslelkűségéről ismeretes Dr. Szent-Iványi Gábor köri gondnokot, aki a lelkész szavai szerint minden lelkészi munkájában felbecsülhetetlen erkölcsi és anyagi támogatója volt.

Ünnepély után a gyülekezet a papi ház elé vonult, melynek bejárata fölé függesztett unitárius cimer dombormű szimbóluma alatt adja át egyházunk képviselőjének a lelkész az új papi házat.

Szent-Iványi Sándor, mint egyházi kiküldött átvéve a ház kulcsát, meleg szavakban köszöni meg a lelkész fáradozását, valamint az őt támogató egyházközségi tagoknak munkáját. Kéri Istennek áldását a házra és ezzel a kulcsot az egyházközség gondnokának átnyujta, aki megnyitván az ajtót, a község megtölti a paplakást, lelkes óvációban részesítve a lelkészt.

Dr. F. e.

Krisztus és a fenyőfa.

Legenda. Irta: Végh Mátyás.

Mikor Krisztust halni vitték,
Úz, hajtá a sok pribék.
Nehéz kereszt nyoma vállát,
Megpihenni mégse hagyták.
Golgota hegy oldalába
Sudar fenyő árnyékába
Mégis . . . mégis pillanatra
Megállhata, megnyughata.
Sudar fenyő szívós ága
Mindannyia karddá válva,

Lehajolt a Megváltóra,
Hogy megvédi, hogy megója.
Krisztus urunk, amint látja,
Mit akar a fenyő ága —
Szóla hozzá szelíd szóval:
Légy megáldva minden jóval,
Se forró nyár, se hideg tél
Soh'se bántson jóságodér':
Örök zöldben virulj békén,
Magas hegyek meredekjén.

.....

Karácsonyfa ünnepélyek. A kolozsvári kollégiumunk cserkészcsapata és tanuló ifjusága december hó 17-én és 18-án kedves ünnepély közepette karácsonyfa-ünnepélyt rendezett. — A Nőkszövetsége a szegény gyermekeknek szintén szép ünnepélylyel és sok ajándékkal kedveskedett. — Az Irisz-telepi Nőkszövetsége karácsony másodnapján műsoros karácsonyfa-ünnepélyt rendezett.

Esküvő. *Lőrinczy Dénes* tordai unitárius lelkész december hó 11-én házasságra lépett *Lőrinczy Ánikával*, néhai Lőrinczy Dénes tordai esperes-lelkész leányával. Az ifju pár december hó 12-én, vasárnap délután fél 6 órakor, a tordai unitárius templomban részesült egyházi áldásban, mely alkalommal hiveink és az érdeklődők a templomot zsufolásig megtöltötték. Az esketést *Fekete Lajos* urmösi lelkész végezte. Az ifju házaspárnak örömet, boldogságot kívánunk egy hosszú sikeres életen át.

A bölöni nagy ünnepély.

A körü Dávid Ferenc Egylet közgyűlése és kulturházavatás.

1937 év november 14-én lélekemelő nagy ünnepély zajlott le a bölöni szép és nagy egyházközségben. Ekkor tartotta ugyanis a körü D. F. Egylet évi rendes közgyűlését, mikor megemlékezett vallásunk nagy alapítójának vértanu haláláról és bensőséges, lelket megható ünnepély keretében felavatta közművelődési házát. Szép minden ünnepély, midőn Déva várának vértanuvá magasztozott rabjára gondolunk s róla kegyeletes ünnepély közepette megemlékezünk, de igazán értékes csak akkor válik, hogy ha a megemlékezés nemcsak

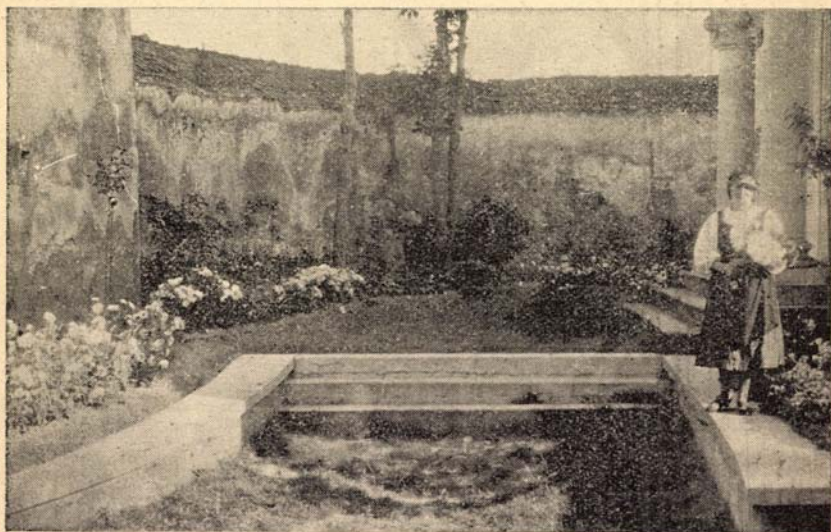
A bölöni D. F. E. Unitárius Nők Szövetsége 1937. szept. 11.

érzelmes szavakban nyer kifejezést, hanem jelentős alkotásokban is. És a bölöni ünnepély ilyen volt. S ha van összeköttetés az égiek és földiek között, Dávid Ferenc lelke meglepéssel szemlélte ezt a szép ünnepet s megnyugvással mondhatta: Ime, ezek az én követőim.

Az ünnepély sorrendje különben a következő volt: délelőtt 10 órakor a szép nagy templomban istentiszteletet, melyen a gyülekezeti éneket Dancs Pál árkosi énekvezér, a kétszeri D. F. E. karéneket pedig László Ferenc énekvezér vezette, tartalmas, megható imát és mélyen szántó beszédet pedig Lőrinczy László kadácsi lelkész mondott. A közművelődési ház építésének történetét pedig Lőfi Odön helybéli lelkész adta elő.

A délutáni emlékünnepelelyen a közművelődési házban a gyülekezeti éneket szintén Dancs Pál árkosi énekvezér vezette. Tartalmas avató imát Kovács Lajos körü esperes tartott. Dr. Lőrinczy István a körü egylet tevékeny elnöke eszmékben gazdag megnyitóval mutatott

rá a nap jelentőségére. Ifj. Darkó Lajos pedig Dávid Ferenc emlékverset szavalt szép sikerrel. Fülöp Árpád lelkész pedig alkalmi ódát adott elő nagy hatással. Tana Baba és Tana Sárka, Tana Albertné harmoniumkíséretével énekduettet adtak elő a hallgatóság nagy lelki épülésére. A meg nem jelenhető Dr. Kerekes István *Kulturfeladataink* címen írott, mélyen szántó, irányt mutató felolvasását Taar Géza ajtai lelkész olvasta fel. A bölöni D. F. Dalkör magyar népdalok előadásával, a mindig tevékeny és buzgó Pál Tivadarné pedig „A hitetlen” című költemény művészi elszavalásával, Bede Emil szintén művészi énekszólóval Gazdag Miklós kísérete mellett tették feledhetlenné az ünnepies pillanatot. Rostás Dénes tartalmas iftkári jelen-

Főbejárat a bölöni unitárius templomhoz. (Tana Rákkel).

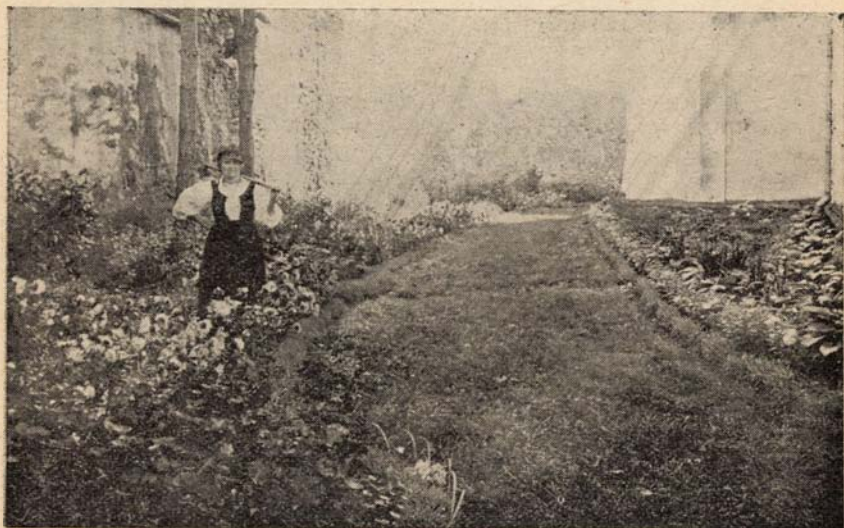
tése és Lőfi Odön helybeli lelkész szellemes és tartalmas bezáró beszéde után a gyűlés a gyülekezet énekével bezárult.

Ez az egész napra terjedő műsor már magában is mutatja, hogy nagyszabásu ünnepélye volt a bölöni egyházköztségnek. Valóban: igazi ünnepély volt. Ezt érezte az ember ottléte alatt minden percében. A délelőtti istentisztelet, a közművelődési ház értékét erőteljesen kidomborító beszéd, a közművelődési ház történetének egyszerű, de nagyon megkapó, szinte megrázó ismertetése, amely oda csucsosodott ki, hogy az egykor gazdag egyházköztség a maga jeleni szegénységében megtalálta az igazi, a lelki gazdagságot s így építte meg a maga közművelődési házát a nincstelenség közepette is.

Bölön, amint lapunk más helyén szó van róla az agrárreform következtében anyagi javakban sokat veszített, de nyert is — megtalálta önmagát. A Dávid F. Egylet nem vált üres malasztá, hanem

élő valóság, alkotó, teremtő egyesület lett, mint amilyennek lennie is kell. A közművelődési házat is a *D. F. Egyletek* — és pedig a *Dávid Ferenc Ifjúsági Kör*, a *D. F. Nőkszövetsége* és a *D. F. Dalkör* együttes munkássága és áldozatkészsége teremtette meg. Erre a célra adományozták összes eddigi vagyonukat, végezték az építkezés alatt a felügyeleket, szedték össze az adományokat s irányították a hívek közmunkáját.

Örömmel jegyezzük fel, hogy a *D. F. Egyleti* és házavató ünnepeken és közebéden résztvettek: *Dr. Ferenczy Géza*, a községi előljáróság a jegyzővel és a bíróval, a helybeli református és gör. keleti egyházközségek lelkészei, keblbi tanácsa és *Nőkszövetsége* tagjai teljes

Nők és leányok bejárata a bölöni unitárius templomhoz.

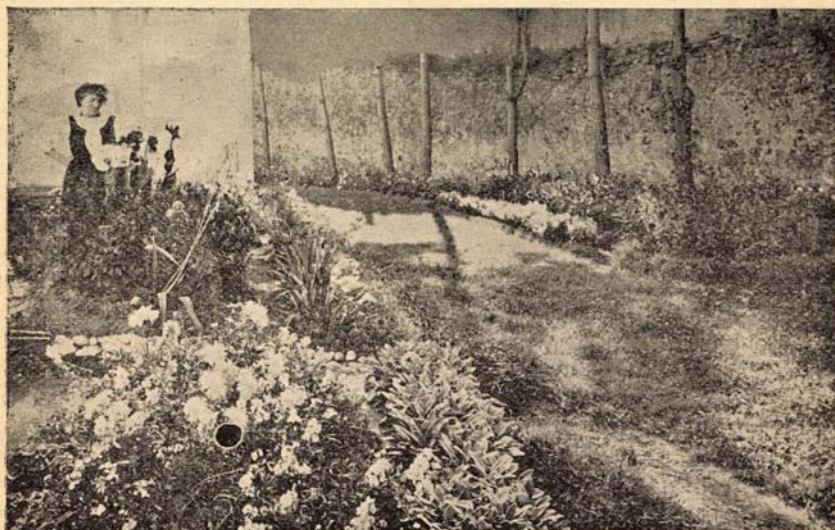
számban, valamint az állami iskola hét tagból álló tanszövete. Ha még megemlítjük azt is, hogy a 300 terítékes közebéd összes szükségleteit a *Nőkszövetségi* tagok szedték össze és állították elő közadakozásból, akkor a lényeges részét följegyeztük a bölöni unitárius élet mostani szép történetének.

A nők diszitó munkája a bölöni templom körül.

Midőn a vonaton Apácán keresztül utazunk, egy gyönyörű, hatalmas égbenező épület: a bölöni templom ragadja meg figyelmünket. Az égbenező fehér falak, a hatalmas oszlopok messzire hirdetik, hogy itten az egy Isten tiszteletére épült a templom. A régi vár és hatalmas templom önmagukban is nagyszerű látványt nyújtanak. De sohasem lehet valami olyan szép, hogy annál szebb ne lehetne. Egy

arab közmondás azt mondja: aki fölvirágozza a házát, annak föl van virágozva a szíve is. Igen, minálunk a házak nemcsak tiszták, hanem szépek, kedvesek és virágosak is. A székely asszonyt, a magyar nő tisztaságban, izlésben, a szép szeretetében senkisémmulja fölül. Ámde sokhelyen azt látjuk, hogy a *maguk házát* fölvirágozzák, minden diszszel felékesítik, de az *Isten házát* és környékét kietlennek, hidegnek, gondozatlannak hagyják . . .

A bölöni Unitárius Nőkszövetsége ebben a tekintetben is példaadó munkát végzett. A templom környékét gyönyörűen feldíszítették virággyászokkal, pedig a talaj valóságos körengeteg volt, melyet a Nőkszövetség tagjai kihordottak és helyébe kasokkal, zsákokkal hor-

Férfiak és legények bejárata a bölöni unitárius templomhoz.

dották a jó földet és komposztot, s az így elkészített ágyásokba saját költségükön brassói és nagyenyedi kertészetekből hozatták a sokféle virágot és rózsákat. Ifjabb és idősebb asszonyok a szó szoros értelmében versenyeztek a helynek minél változatosabbá és szebbé tételében. Tana Rákhel nőszöv. tag pedig egész éven keresztül állandóan rendezte, ápolta, gyomlálta, ültette az egész telepet — aki valóban megérdemli, hogy neve külön is megemlítsessék — mert a közművelődési ház építése alatt is állandóan mindenre felügyelt.

A képek beszélnek önmagukról. Bölönben nemcsak a maguk házát, hanem Isten házát is feldíszítették.

.....
Nyilvános köszönet. Tana Rákhel és Nagy Elekné a bölöni Unitárius Egyházközség részére egy kötött urasztali terítőt adományoztak az új Közművelődési Ház felavatási ünnepének emlékeztére 8000 lei értékben. Fogadják a nemesszívű adományozók az Egyházközség hálás köszönetét és elismerését.
 Bölön, 1937 december hó. Lőfi Ödön, lelkész.

P. Szentmártoni Kálmán: Gromo, János Zsigmond testőrkapitánya új megvilágításban. 22 oldal. Különlenyomat a „Keresztény Magvetőből.“

Ujabb időben divatba jött, hogy Erdély történetének legértékesebb szellemi-erkölcsi kincsét: a szabadelvűség magasztos eszméjét is megtagadják s ezzel együtt János Zsigmond fejedelem értékét is csökkenteni igyekeznek. Dr. vitéz Kárpáthy-Kravjanszky Mór gödöllői paptanár a vatikáni könyvtárban igen értékes adatokat kutatott föl Gromoról, János Zsigmond testőrkapitányáról. Ez a testőrkapitány tulajdonképpen azért állott János Zsigmond szolgálatába, hogy a római katolikus érdekeknek képviselője, védelmezője legyen. Gromo tapasztalatairól feljegyzéseket készített s János Zsigmondról is jellemrajzot írt. Gromo jellemzése és adatai oly megvilágításban kerültek napvilágra, amelyek a valóságtól sok tekintetben távol esnek. Szentmártoni Kálmán a János Zsigmond korának alapos ismeretével a téves következtetéseket és nem találó megvilágítást e füzetében helyreigazítja s megállapítja, hogy az ujabb adatok semmit sem változtatnak azokon a komoly megállapításokon, amelyeket ő János Zsigmondról szóló könyvében napfényre hozott. Az alapos történelmi tudással, folyékony irályal megírt füzet nemcsak unitárius, hanem a történelmi igazság szempontjából is jelentős tanulmány.

Jakab Elek élet- és jellemrajza. Az Unitárius Irodalmi Társaság Dr. Ferenczy Géza elnök által kitűzött pályadíj mellett kétszer hirdetett pályázatot „Jakab Elek élet- és jellemrajza“-nak megírására, különös tekintettel munkásságának unitárius vonatkozású jelentőségére. A kétszeri pályázat eredménytelen maradt. Ezért Dr. Gál Kelemen bizta meg a Társaság a mű megírásával. Amint azt már jeleztük, a munka készen van. Már a kézirat a nyomdában van. Terjedelme 12—13 nyomtatott iv lesz. Dr. Gál Kelemen előfizetési felhívást bocsátott ki. Ára 120 lej, bolti ára 150 lej lesz. Felhívjuk olvasóink figyelmét e felhívásra s a magunk részéről is kérjük, hogy minél föbben csatlakozzanak az előfizetők sorába.

„A Szabadelvű Keresztények és Vallásos Szabadság Nemzetközi Társulatának Konferenciája, Oxford, Manchester College, Augusztus 3—8.“ Csifó N. Lásztó és Erdő János szerkesztésében.

A Szabadelvű Keresztények és Vallásos Szabadság Nemzetközi Társulata 1937 augusztus hó 3—8 napjaiban tartotta meg nagy-

fontosságu konfereciáját Oxfordban. A konferencia hivatva volt válaszolni a vallás- és lelkiismereti szabadság ellen folytatott teológiai és politikai támadásokra és üldöztetésekre. Ugyanakkor átvizsgálva és értékelve a Szabad Kereszténység lényegét és hitvallását, szétküldje a világ népeihez, mint a „világ szükségét“, amely képes megváltani az emberiséget a mai lehetetlen helyzetéből és utat mutatni egy tisztább emberi életre, vezetni az emberiséget Istenországa felé. A Csifó N. László és Erdő János szerkesztésében megjelent kis könyv ezt a nagyfontosságu konferenciát ismereti, az ott elhangzott előadásokat, javaslatokat, határozatokat és végül az elfogadott hitvallást. A könyv értékes. Ajánljuk megvételre. Ára 20 lei.

Bölcsesség igéi.

Az Isten nincs elrejtözve, csak a mi szemünk nem képesek Őt meglátni.

Két vak embernek a vitája a világosságról hasonlatos az emberek vitájához az Istenről.

Különbözö nyelvek, de ugyanaz az ima, különbözö imák, de egy az Isten.

Sohase próbáld az imádban megtanítani az Istent, hogy mit tegyen érted, hanem inkább kérjed, hogy Ő tanítson meg téged arra, hogy te mit tegyél érte.

Isten vagy veled, vagy ellened van Cselekedeteidtől függ.

Kezeinket használva erősek leszünk, eszünket használva bölcssek, de ha a szívünket használjuk, könnyörületesek leszünk.

Amint egy tó a hegy lábánál a hegy tükre, épen úgy a mult az emberiség tükre.

A mi testeink csak hidak, melyeken át a lelkek közlekednek egymással.

Minden ember boldogan élhetne a földön, Isten teremtett mindenki számára elég helyet és levegőt, csak az emberekben nincs meg a jóakarát.

Szabadságában a nap fényesebben ragyog, a levegő tisztább és a méz édesebb.

Meghalni a vallásért és szabadságért két életet jelent és nem halált.

Egy farkas sohasem tudja a farkastársát úgy leigázni, mint az ember leigázza az ő embertársát.

Mikor a szabadságért küzdesz, nemcsak magadért, hanem a világ minden rabszolgájáért teszed azt.

Valahányszor az emberek a földért harcolnak, az Isten közöttük áll és suttozza „Én vagyok a tulajdonos.“

A jó szokások kimélyítik az életet és az embereket testvéri egyetértésben tartják.

Ha valaki sárral dobál a napra, a saját arcába hull vissza az, ha valaki kövel dobál Isten felé, a fejére hull az.

Jobb ha jócselekedeteidet elfelejtik, mintha rossz cselekedeteid miatt lész hires.

Fordította: Csifó N. László.

Olvasóinkhoz. Felkérjük olvasóinkat, hogy amennyiben tovább nem kívánják járattni lapunkat, szíveskedjenek visszaküldeni, vagy pedig levelező-lapon erről értesíteni. Akik lapunk ez évi januári számát elfogadják, vagy a lapot vissza nem rendelik, úgy tekintjük, hogy tovább is előfizetőink vagy tagjaink sorában fognak maradni. *Tisztelettel kérjük az előfizetési és tagsági díjak rendezését.*

Az első kulturdélután a jelen évadban december hó 3-án volt, mikor olaszországi útjában szerzett tapasztalatairól igen érdekes felolvasást tartott *Márton Lily* a jeles író. Gyönyörű darabokat adott elő a Lakatos-quartett. Haffner Böske opera-áriákat énekelt, G. Hihn Irén remek énekével, Tulogy Sarolta pedig művészi zongorajátékával tették feledhetetlenül élvezetessé a kulturdélutánt. Ezekhez járult Dr. Boros György püspök felolvasása, aki Keller Helénről írott regényes életrajzából olvasott fel egy lebilincselően érdekes részletet. A kulturdélután oly nagy közönséget vonzott, hogy a tágas püspöki lakás teljesen megtelt érdeklődő közönséggel.

Meghívó. A Dávid Ferenc Egylet 1938 évi január hó 15-én, d. u. 5 órakor tartja *évi rendes közgyűlését*, melyre a tagokat és érdeklődő közönséget ezennel meghívja az Elnökség. Cluj-Kolozsvár, 1938 jan. 1. Tárgysorozat: I. Ünnepies rész. 1. Egyházi ének. 2. Imát mond Nagy Dénes járai lelkész. 3. Elnöki megnyitó. 4. Szavalt saját költeményeiből: S. Sillay Erzsébet. 5. Felolvasást tart Erdő János s.-lelkész. 6. Szavalt Ifj. Gyallay Pap Domokos. II. Hivatalos rész. 1. Titkári jelentés. 2. Pénztári jelentés. 3. Választások (elnök és vál. tagok).

Meghívó. Az Unitárius Egyetemes Lelkészkör a legközelebbi főtanácsi ülést megelőző délelőtt 1938 január 15-én 9 órai kezdettel Kolozsváron a szokott helyen *évi rendes közgyűlést* tart, melyre a tagokat tisztelettel meghívom. Siménfalva, 1937 dec. 20. Pál Dénes, elnök. Tárgysorozat: 1. Egyházi ének. 2. Ima: Biró István. 3. Elnöki megnyitó és bejelentések. 4. Tárgysorozat megállapítása. 5. Jegyzőkönyv-hitelesítők kinevezése. 6. Hivatalos iratok előterjesztése és jelentés a lelkészkörök évi működéséről. 7. Előad: Nagy Dénes. 8. Lelkészkör pénztárjelentése: Ekárt Andor. 9. Jelentés az „Unitárius Szószék” állapotáról: Sigmund József. 10. Esetleges indítványok. 11. Bezáró.

Ujévi üdvözet. A kolozsvári unitárius hívek a jelen év ujév napján is a főisztelendő püspök urat a lakásán fölkeresték és melegen üdvözölték. Az üdvözlő beszédet Vári Albert dékán mondotta. A főgondnok uraknak írásban fejezték ki jókívánásaikat.

A Főtanács január hó 16-án lesz. A tárgysorozatot a december hó 30-án tartott E. K. T. gyűlés megállapította, a meghívókat szétküldötte.

Dr. Elekes Dénes főiskolai felügyelő gondnok temetése. A székelykereszturi főgimnázium és Téli gazdasági iskola nagy halottját: Dr. Elekes Dénest december hó 28-án kísérte el utolsó útjára szeretett családjá s ismerőseinek, barátainak és tisztelőinek nagy sokasága. A halottat a főgimnázium előcsarnokában ravatalozták fel, ahol délelőtt 10 órakor Ütő Lajos tartott gyönyörű imát és a nagy halott érdemeit méltató beszédet. Dr. Szolga Ferenc igazgató pedig az intézet nevében mondott tartalmas beszédet, kimutatva azt a nagy szeretettől áthatott munkát, melyet Dr. Elekes Dénes, mint felügyelő gondnok kifejtett. Beniczédi Pál kolozsvári vallástanár pedig az Unitárius Egyház Tanácsa és a testvér főgimnázium nevében bucsuzott Dr. Elekes Dénestől, aki 30 esztendőn belül minden egyházi, társadalmi és magyar ügynek, fáradhatatlanul kitartó munkása volt.

A temetési menet a város végéig kísérte a nagy halottat, mikor a városiak egy része elmaradott, a többiek pedig kikisérték Siménfalvára. Siménfalván újabb nagy gyászoló tömeg csatlakozott a menethez, amely a nagy halottat szeretett szülőinek a sírjához kikisérte, ahová őt is, édes apja és anyja mellé eltemették. A temetőben Pál Dénes siménfalvi lelkész tartott gazdag tartalmú bucsubeszédet. A főgimn. nevében Balázs Zsigmond h. igazgató, a gazdasági iskola részéről Boros György tanár, az ügyvédi kar nevében Dr. Ferenczy Pál, az egyházkör nevében Katona Ferenc esperes, a szövetzeti élet szempontjából pedig Lőrinczy István tb. esperes méltatta és bucsuztatta Dr. Elekes Dénest, akiben élete egyik legjobb barátját is siratja.

A göröngyök ráhullottak a koporsóra. Dr. Elekes Dénes

